EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 7.10.2019
COM(2019) 449 final

KOMISJONI ARUANNE

EUROOPA PARLAMENDILE

Määruse (EL) 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks) artiklis 31 osutatud piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevuse ja konsultatsioonide kohta

1. Sissejuhatus

16. jaanuari 2019. aasta määruse (EL) nr 2019/125 (mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks)[1] (edaspidi „määrus“) artikli 31 lõike 4 kohaselt peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile aruande piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevuse, kontrollide ja konsultatsioonide kohta. Samuti täpsustatakse määruses, et aastaaruande koostamisel võetakse nõuetekohaselt arvesse vajadust mitte kahjustada füüsiliste või juriidiliste isikute ärihuve.

Võttes arvesse 2017. aastal esitatud üsna piiratud teavet, esitatakse käesolevas aruandes teave piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevuse kohta 2017. ja 2018. aastal, hõlmates seega ajavahemikku alates 23. novembri 2016. aasta määruse (EL) 2016/2134 jõustumisest, mille alusel koordineerimisrühm moodustati.

2. Õigusraamistik

Määruses rõhutatakse ELi võetud kohustust kaotada piinamine ja surmanuhtlus. Määrusega keelatakse eksportida ja importida kaupu, mis on spetsiaalselt kavandatud surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks. Samuti nähakse määrusega ette, et selliste kaupade ekspordi suhtes, mida võidakse kasutada piinamiseks või muuks julmaks, ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks või karistamiseks, kohaldatakse ELi liikmesriikide pädevate asutuste eelnevalt väljastatud ekspordiluba.

Keelatud ja kontrollitavate kaupade loetelud on esitatud määruse II, III ja IV lisas.

Määrust muudeti käesoleva aruandega hõlmatud ajavahemikul ühe korra. Komisjoni 18. oktoobri 2017. aasta delegeeritud määrusega (EL) 2018/181[2] lisati Dominikaani Vabariik, São Tomé ja Príncipe ning Togo nende sihtriikide loetellu, mille suhtes kohaldatakse liidu üldist ekspordiluba (praegu V lisa)[3].

---

1 Määrus, mis käsitleb kauplemist teatavate kaupadega, mida on võimalik kasutada surmanuhtluse täideviimiseks, piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks, võeti vastu 30. juulil 2005 (määrus (EÜ) nr 1236/2005). Määrust on mitu korda muudetud. Määrust muudeti viimati 23. novembri 2016. aasta määrusega (EL) 2016/2134 ja see kodifitseeriti 16. jaanuari 2019. aasta määrusena (EL) 2019/125 (ELT L 30, 31.1.2019, lk 1).

2 ELT L 40, 13.2.2018, lk 1.

3 Liidu üldist ekspordiluba kohaldatakse ekspordi suhtes riikidesse, kes on kaotanud surmanuhtluse karistusena kõigi kuritegude suhtes ning sellist kaotamist rahvusvahelise kohustuse kaudu kinnitanud, tingimusel et loa kasutamise tingimused ja nõuded on täidetud. Euroopa Nõukogu liikmete hulka mitte kuuluvate riikide puhul hõlmab loetelu riike, mis ei ole mitte ainult kaotanud surmanuhtluse karistusena kõigi kuritegude eest, vaid ratifitseerinud ka ilma reservatsioonideta kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolli.

3. Piinamise tõkestamise koordineerimisrühma tegevus

Piinamise tõkestamise koordineerimisrühm (edaspidi „koordineerimisrühm“) loodi Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/2134, et uurida määruse kohaldamisega seotud küsimusi.

Koordineerimisrühm kujutab endast platvormi, mille kaudu liikmesriikide eksperdid ja komisjon vahetavad teavet haldustavade kohta ning arutavad käesoleva määruse tõlgendamisega seotud küsimusi, loetellu kantud kaupadega seotud tehnilisi küsimusi, käesoleva määrusega seotud arengusuundi ja muid esile kerkida võivaid küsimusi. Lisaks konsulteerib komisjon vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[4] sätestatud põhimõtetele delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel koordineerimisrühmaga.

Koordineerimisrühm pidas aruandeperioodil kaks koosolekut, mis toimusid 12. juulil 2017 ja 28. juunil 2018, mille käigus vahetati teavet määruse rakendamisega seotud mitmete aktuaalsete küsimuste kohta.

3.1. Keeldumisi ja keelatud eksportijaid käsitlevad teated

Koordineerimisrühm korraldas tehnilise teabevahetuse, mis käsitles kahesuguse kasutusega kaupade elektroonilises süsteemis (DUeS) kasutatavad vahendeid. Tegemist on komisjoni loodud turvalise ja krüpteeritud süsteemiga, mille abil vahetavad pädevad asutused omavahel teavet. Määruse artikli 23 lõikega 5 nähakse ette, et Euroopa Liidu liikmesriikide pädevad asutused kasutavad DUeSi selleks, et edastada teavet juhtumite kohta, mille puhul ekspordiloa taotlus on tagasi lükatud (nn keeldumised).

DUeSis võeti kasutusele uued teavitusvahendid, et viia see vastavusse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 2016/2134[5]. Need vahendid võimaldavad pädevatel asutustel esitada:

i) andmed nende eksportijate kohta, kellel on keelatud kasutada liidu üldist ekspordiluba (artikli 20 lõige 1);
ii) andmed tehnilise abi kohta, mille jaoks ei ole luba antud (artikli 15 lõike 1 punkt a ja artikli 19 lõike 1 punkt a, ning
iii) andmed vahendusteenuste kohta, mille jaoks ei ole luba antud (artikli 15 lõike 1 punkt b ja artikli 19 lõike 1 punkt b).

3.2. Artiklites 15 ja 19 sätestatud eelneva loa nõue seoses tehnilise abi ja vahendusteenuste osutamisega

Seoses määruse artiklites 15 ja 19 sätestatud teatavate tehnilise abi ja vahendusteenustega seotud eelnevate lubade andmise nõudega paluti koordineerimisrühma liikmetel jagada suuniseid, mida nad on kõnealuste valdkondade kohta koostanud, sealhulgas teatavate mõistete, nagu "vahendaja“ ja "tehnilise abi osutaja“ määratlemise kohta.

[4] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.
[5] ELT L 338, 13.12.2016, lk 1.

3.3. Artiklites 8 ja 9 sätestatud, kaubandusmesside ja reklaamiga seotud keeldude jõustamine

Koordineerimisrühm korraldas tehnilise teabevahetuse, mis käsitles määruse artiklites 8 ja 9 sätestatud keelde vastavalt kaubandusmesside ja reklaamide kohta. Need keelud kehtestati määruse 2016. aasta muutmise käigus. Need jõustusid 16. detsembril 2016. Teabevahetus käsitles eelkõige võimalikke suuniseid asjaomastele asutustele ning jõustamissätteid. Märgiti, et teatatud on juhtumitest, kus mõnede Euroopa tarnijate veebisaitidel reklaamiti kaupu, mis võib viidata sellele, et määruses sätestatud keelu kohaldamisala võib olla ebapiisav.

3.4. Piinamisvaba kaubanduse liit

Koordineerimisrühma teavitati piinamisvaba kaubanduse liiduga[6] seotud peamistest arengutest. Euroopa Liidu edendatav ning Argentina ja Mongoolia kaastoetatav piinamisvaba kaubanduse liit loodi 18. septembril 2017, mil 57 liiget võtsid vastu poliitilise deklaratsiooni liidu asutamispõhimõtete kohta, hõlmates sealhulgas kohustust võtta tõhusaid meetmeid, et piirata siseriiklike õigusaktide ning tõhusa jõustamise abil kauplemist piinamisel ja surmanuhtlusel kasutatavate kaupadega.

Selle algatuse eesmärk on juhtida tähelepanu ELi määrusele ja julgustada teisi riike võtma sarnaseid kaubandusmeetmeid, et peatada või piirata ülemaailmset kauplemist surmanuhtluse ja piinamisega seotud kaupadega. Piinamisvaba kaubanduse liiduga on lisaks kõigile ELi liikmesriikidele ühinenud ka üle kolmekümne muu riigi.

6 http://www.torturefreetrade.org/